

Sygn. akt: I C 1447/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2017 r.

Sąd Rejonowy w Gdyni I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Małgorzata Żelewska
Protokolant:	protokolant Agnieszka Bronk-Marwicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 kwietnia 2017 r. w G.

sprawy z powództwa **I. G.**

przeciwko **Gminie M. G. - Zarządowi (...) w G.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej Gminy M. G. - Zarządu (...) w G. na rzecz powódki I. G. kwotę 580,25 zł (pięćset osiemdziesiąt złotych 25/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 23 lipca 2016r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 49,19 zł (czterdzieści dziewięć złotych 19/100) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygnatura akt: I C 1447/16

UZASADNIENIE

Powódka I. G. wniosła pozew przeciwko Gminie M. G. – Zarządowi (...) w G. domagając się od pozwanego zapłaty kwoty 816 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 lipca 2016r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powódka podniosła, iż w dniu 8 sierpnia 2016r. wysłała do Komornika sądowego oraz do pozwanej pismo informujące, iż apelacja pozwanej została oddalona i wezwała pozwaną do zwrotu należności ściągniętych z konta powódki w okresie od września do października 2015r. w łącznej kwocie 816 zł. Powódka podniosła, że informowała pozwanego o nieprawidłowościach dotyczących prowadzenia postępowania egzekucyjnego, wadliwie wydanym tytule wykonawczym, powołała się też na zarzut przedawnienia, jednak pozwany kontynuował postępowanie egzekucyjne, mimo że był świadomy jego niecelowości.

(pозew k. 2-3, pismo procesowe powódki k. 12)

W odpowiedzi na pozew pozwany wniosł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów procesu.

Zdaniem pozwanego roszczenie nie ma żadnego uzasadnienia faktycznego i prawnego albowiem należność została w całości wyegzekwowana przez komornika sądowego w oparciu o prawomocny i wykonalny tytuł wykonawczy wydany

przez sąd. Zdaniem pozwanego, nie było żadnych przeciwwskazań do prowadzenia egzekucji, zaś wyegzekwowane należności zostały przekazane do budżetu gminy na cele związane z wykonywaniem komunikacji miejskiej na terenie gminy G.. Z ostrożności procesowej pozwany podniósł, że wartość przedmiotu sporu została zawyżona, albowiem powódka prawdopodobnie wlicza do dochodzonej kwoty także koszty opłaty pobranej przez komornika.

(odpowiedź na pozew k. 19)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Na skutek pozwu wniesionego w dniu 14 stycznia 2005r. Sąd Rejonowy w Gdyni wydał w dniu 7 stycznia 2005r. nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawie sygnaturze akt VIII Nc 452/05 i nakazał I. B. (obecnie G.), aby zapłaciła Gminie M. G. - Zarządowi (...) w G. kwotę 107 zł w wraz ustawowymi odsetkami od dnia 27 grudnia 2004r. do dnia zapłaty oraz kwotę 90 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. W pozwie jako adres zamieszkania I. B. wskazano G., ul. (...). Na ten adres został przesłany odpis nakazu wraz z odpisem pozwu. Korespondencja kierowana do powódki wróciła niepodjęta i została uznana za doręczoną per awizo ze skutkiem na dzień 26 lutego 2005r. W dniu 8 listopada 2005r. Sąd nadał przedmiotowemu nakazowi zapłaty klauzulę wykonalności.

(okoliczności bezsporne ustalone w oparciu o: pozew k. 2-3 akt sprawy o sygnaturze I1 C 2242/15 upr Sądu Rejonowego w Gdyni, nakaz zapłaty k. 7 tamże, koperta wraz z zpo k. 9 tamże)

W dniu 8 września 2015r. I. G. wniosła do Sądu Rejonowego w Gdyni sprzeciw od nakazu zapłaty, podnosząc, że nakaz zapłaty nie został jej doręczony na adres zamieszkania. Zarządzeniem z dnia 23 listopada 2015r. Sąd uchylił zarządzenie o stwierdzeniu prawomocności nakazu zapłaty i uznał sprzeciw za wniesiony w terminie.

(okoliczności bezsporne ustalone w oparciu o: sprzeciw k. 16-17 akt sprawy o sygnaturze I1 C 2242/15 upr Sądu Rejonowego w Gdyni, zarządzenie z dnia 23 listopada 2015r. k. 37 tamże)

Wyrokiem z dnia 23 marca 2016r. wydanym w sprawie o sygnaturze akt I1 C 2242/15 Sąd Rejonowy w Gdyni oddalił powództwo, uznając, że Gmina M. G. nie udowodniła, że pozwana dokonała przejazdu środkami transportu powoda bez ważnej opłaty. Gmina M. G. wywiodła apelację od powyższego wyroku.

(okoliczności bezsporne ustalone w oparciu o wyrok k. 58 akt sprawy o sygnaturze I1 C 2242/15 upr Sądu Rejonowego w Gdyni, apelacja k. 62-63 tamże, uzasadnienie wyroku k. 70-71 tamże)

Wyrokiem z dnia 22 lipca 2016r. wydanym w sprawie o sygnaturze III Ca 514/16 Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił apelację.

(okoliczności bezsporne ustalone w oparciu o wyrok k. 80 akt sprawy o sygnaturze I1 C 2242/15 upr Sądu Rejonowego w Gdyni)

Na podstawie nakazu zapłaty z dnia 7 stycznia 2005r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Gdyni Z. S. prowadziła postępowanie egzekucyjne pod sygnaturą Km 1787/06, zaś Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Gdyni W. S. postępowanie o sygnaturze Km 219/09. Oba postępowania zostały umorzone wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Następnie, w dniu 21 sierpnia 2015r. wierzyciel złożył do Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gdyni J. M. kolejny wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko powódce na podstawie ww. tytułu wykonawczego. W dniu 3 września 2015r. Komornik zajął wynagrodzenie za pracę powódki oraz rachunek bankowy w (...) Bank S.A. W okresie od 11 września do 10 listopada 2015r. komornik wyegzekwował od powódki łącznie kwotę 819,11 zł, przy czym kwotę 580,25 zł przekazał wierzycielowi. Postanowieniem z dnia 17 listopada 2015r. komornik zakończył postępowanie wobec wyegzekwowania w całości należności, a także ustalił koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu egzekucyjnym na kwotę 15 zł oraz ustalił koszty postępowania egzekucyjnego na kwotę 324,43 zł i w całości obciążył nimi powódkę.

(okoliczności bezsporne ustalone w oparciu o wnioski k. 1 akt Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gdyni J. M. o sygnaturze Km 5693/15, postanowienia k. 3-4 tamże, zawiadomienie o zajęciu wynagrodzenia za pracę k. 20 tamże, zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego k. 22 tamże, postanowienie k. 54 tamże, karta rozliczeniowa tamże)

W latach 1981-2016 powódka była zameldowana na pobyt stały w G. przy ul. (...), a od 27 kwietnia do 31 grudnia 2006r. na pobyt czasowy w G. przy ul. (...). Od czerwca 2016r. powódka jest zameldowana na pobyt stały w G. przy ul. (...).

(okoliczności bezsporne ustalone w oparciu o wydruk z ewidencji PESEL k. 43-45)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił go na podstawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy Sądu Rejonowego w Gdyni o sygnaturze I1 C 2242/15 oraz aktach Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gdyni J. M. o sygnaturze Km 5693/15 oraz przesłuchania powódki I. G..

W ocenie Sądu wiarygodność wymienionych powyżej dokumentów urzędowych i prywatnych nie budzi żadnych wątpliwości. Żadna ze stron nie kwestionowała bowiem w toku niniejszego postępowania autentyczności tych dokumentów, prawdziwości twierdzeń w nich zawartych, ani też nie zaprzeczyła, iż osoby podpisane pod tymi pismami nie złożyły oświadczeń w nich zawartych. Zeznaniami powódki Sąd dał natomiast wiarę w takim zakresie, w jakim zeznania te korelują z dowodami z dokumentów.

Przechodząc do szczegółowych rozważań wskazać należy, iż powódka domagała się zwrotu nienależnie wyegzekwowanych należności w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gdyni o sygnaturze akt Km 5693/15, w tym również należności zaliczonych na poczet kosztów egzekucyjnych. Podstawę prawną żądania powódki – w zakresie żądania zwrotu należności przekazanych wierzycielowi – stanowiły przepisy art. 405 k.c. i art. 410 k.c. Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Zgodnie z art. 410 § 1 k.c. o bezpodstawnym wzbogaceniu stosuje się do świadczenia nienależnego. W myśl art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Jak wskazuje się w doktrynie kondykcja związana z odpadnięciem podstawy prawnej świadczenia – *condictio causa finita* – zachodzi we wszystkich tych sytuacjach, kiedy podstawa prawna świadczenia istniała w chwili dokonania świadczenia, lecz po jego spełnieniu w sposób definitywny upadła. Jak podnosi się w doktrynie i literaturze wskazana kondykcja przysługuje w przypadku spełnienia świadczenia na podstawie orzeczenia lub decyzji (prawomocnych lub nieprawomocnych), które zostały później (w wyniku apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej, wznowienia postępowania) uchylone lub zmienione (por. A. Ohanowicz, *Niesłuszne wzbogacenie*, s. 241; W. Serda, *Nienależne świadczenie*, s. 89). Typowym wypadkiem będzie zapłata na podstawie wykonalnego, lecz nieprawomocnego wyroku, zmienionego potem przez wyższą instancję (por. wyrok SN z 24 września 1966r., III PZP 30/66, OSNCP 1967, Nr 7–8, poz. 127; uchwała SN z 24 marca 1967r., III PZP 42/66, OSNCP 1967, Nr 7–8, poz. 124 z glosą A. Ohanowicza, NP 1967, Nr 12, s. 1696; wyrok SN z 23 maja 2003r., III CKN 1211/00, Legalis oraz wyrok SN z 4 kwietnia 2008 r., I PK 247/07, OSNAPiUS 2009, Nr 17–18, poz. 223). *C. causa finita* przysługuje bez względu na to, czy uchylony lub zmieniony wyrok, na podstawie którego świadczone, miał charakter konstytutywny, czy deklaratoryjny. Merytorycznie błędne orzeczenie deklaratoryjne (a zatem zasądzające nieistniejące roszczenia) tworzy formalną podstawę świadczenia, która jest wystarczająca, by uznać, że świadczenie nie jest bezpodstawnie. Dlatego póki orzeczenie takie nie zostanie podważone, nie jest możliwe dochodzenie zwrotu świadczenia spełnionego na jego podstawie. Inne ujęcie prowadziłoby do przekreślenia zasady powagi rzeczy osądzonej: przyjęcie, że wyrok błędny nie tworzy podstawy prawnej, skutkowałoby dopuszczalnością ponownego badania merytorycznej trafności każdego wyroku (ustalania, czy istniała materialna

podstawa świadczenia) w procesie o zwrot rzekomego bezpodstawnego wzbogacenia wynikającego z takiego wyroku. Taka interpretacja jest nie do przyjęcia (por. K. Osajda, Kodeks cywilny. Komentarz, wyd. 16, 2017).

W świetle przedstawionych powyżej rozważań powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie. Zważyć bowiem należy, iż po zakończeniu postępowania egzekucyjnego odpadła podstawa prawna świadczenia. Postępowanie egzekucyjne było prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Gdyni w dniu 7 stycznia 2005r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 8 listopada 2005r. Pozwana wniosła jednak skutecznie sprzeciw od ww. nakazu zapłaty, wskutek czego utracił on moc. Następnie, wyrokiem z dnia 23 marca 2016r. wydanym w sprawie o sygnaturze akt I1 C 2242/15 Sąd Rejonowy w Gdyni oddalił powództwo, uznając, że Gmina M. G. nie udowodniła, że pozwana dokonała przejazdu środkami transportu powoda bez ważnej opłaty. Apelacja wniesiona przez Gminę M. G. została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 22 lipca 2016r. wydanym w sprawie o sygnaturze III Ca 514/16. Wobec prawomocnego oddalenia powództwa należało uznać, że brak było podstawy świadczenia i w związku z tym świadczenie wyegzekwowane od powódki i przekazane pozwanej było nienależne. Bez znaczenia pozostaje zatem fakt, iż do uchylecia tytułu wykonawczego doszło już po wyegzekwowaniu dochodzonej w niniejszym postępowaniu należności. Zważyć bowiem należy, iż w wyroku z dnia 29 grudnia 2005r. w sprawie I ACa 1062/05 Sąd Apelacyjny w Poznaniu stwierdził, że uchylene lub zmiana prawomocnego wyroku sprawia, że spełnione na jego podstawie świadczenie jest nienależne w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego – art. 410 i nast. k.c. Nie budzi przy tym wątpliwości, że nienależne świadczenie następuje nie tylko w wyniku zachowania się dłużnika, ale także w rezultacie wyegzekwowania świadczenia w toku postępowania egzekucyjnego (por. wyrok SN z dnia 27 czerwca 2002 r., IV CKN 1166/00, OSNC 2003/6/90). Niezależnie od powyższego należy wskazać, że spełnienie świadczenia nie nastąpiło dobrowolnie, lecz w drodze przymusu. Zgodnie z treścią art. 411 pkt 1 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia: jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Jak wskazuje się w judykaturze na gruncie tego przepisu pojęcie przymusu musi być rozumiane w sposób szeroki, jako wszelka postać nacisku, wyłączająca dobrowolne spełnienie świadczenia, bowiem nie można zapominać, że i w tym przypadku solvens doprowadza do swego zubożenia nie dlatego, że świadczy także na wypadek nieistnienia zobowiązania, ale w zamiarze realizacji ochrony swych interesów. Działanie pod przymusem oznacza także działanie pod naciskiem okoliczności (por. wyrok SN z 17 stycznia 1958 r., I CR 560/57, Zb. Orz. 1958, Nr 3, poz. 82; uchwała SN z 19 grudnia 1972 r., III CZP 57/71, OSN 1973, Nr 3, poz. 37; wyrok SA w Warszawie z dnia 9 maja 2013 r., VI ACA 1379/12, L.), przy czym mogą to być okoliczności zarówno natury faktycznej, jak i prawnej. Niewątpliwie ewentualne spełnienie świadczenia w toku egzekucji przez osobę, która w chwili przymusowej egzekucji nie była zobowiązana względem wierzyciela egzekwującego, należy traktować jako świadczenie nienależne w rozumieniu przepisu art. 410 § 2 k.c. Z karty rozliczeniowej znajdującej się w aktach egzekucyjnych Km 5693/15 wynika, że ze ściągniętej od powódki kwoty 819,11 zł pozwanej przekazano jedynie kwotę 580,25 zł. Dlatego tylko w tym zakresie może być mowa o bezpodstawnym wzbogaceniu pozwanej kosztem powódki.

Nadto, powódka domagała się zapłaty należności stanowiących koszty i opłaty egzekucyjne, którymi obciążono ją w toku egzekucji. Z treści postanowienia z dnia 17 listopada 2015r. wynika, że Komornik ustalił koszty postępowania egzekucyjnego na kwotę 324,43 zł i w całości obciążył nimi powódkę. Kwota ta nie została jednak przekazana pozwanej i nie może być w tym względzie mowy o bezpodstawnym wzbogaceniu pozwanej. Z tego względu, podstawę powództwa roszczenia w tym zakresie stanowi przepis art. 415 k.c. Odpowiedzialność deliktowa za własne czyny została oparta na zasadzie winy. Jak podnosi się w doktrynie prawa cywilnego jako zawinione mogą być kwalifikowane wyłącznie zachowania bezprawne. Ustalenie bezprawności zachowania polega na zakwalifikowaniu czynu sprawcy jako zakazanego, na podstawie norm określonych przez system prawny. Ustawodawca w przepisie art. 415 k.c. nie wskazuje zakresu tych norm. Za bezprawne należy kwalifikować przede wszystkim czyny zakazane przez przepisy prawne obowiązujące w Polsce, bez względu na ich źródła (Konstytucja RP lub inne ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia, akty prawa miejscowego). Normy postępowania zrekonstruowane na podstawie tych przepisów muszą mieć charakter abstrakcyjny, nakładając powszechny obowiązek określonego zachowania, a więc nakazując lub zakazując generalnie oznaczonym podmiotom określonych zachowań w określonych sytuacjach. Mogą to być normy prawa cywilnego lub jakiegokolwiek innej gałęzi prawa, jeżeli ustanawiają obowiązki o charakterze

powszechnym, a nie tylko w ramach stosunku prawnego łączącego strony (por. Adam Olejniczak [w:] A. Kidyba (red.) Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna, Lex/el. 2010). W ocenie Sądu brak jest podstaw do uznania, iż działanie wierzyciela w przedmiotowej sprawie było bezprawne i zawinione. Podkreślić bowiem należy, iż pozwana zarówno w pozwie jak i we wniosku o wszczęcie egzekucji wskazała adres zamieszkania powódki podany przez nią przy kontroli biletu. Adres taki widnieje na blankiecie mandatu. Z danych ujawnionych w ewidencji PESEL wynika, że w latach 1981-2016 powódka była rzeczywiście zameldowana na pobyt stały w G. przy ul. (...), a od 27 kwietnia do 31 grudnia 2006r. na pobyt czasowy w G. przy ul. (...). Inne adresy powódki nie były ujawniane w ewidencji PESEL. Jeśli więc w chwili wniesienia pozwu faktycznie powódka przebywała pod innym adresem, aniżeli adres zameldowania, to oznacza to tylko tyle, że powódka nie dopełniła obowiązku meldunkowego. Nadto, powódka nigdy nie informowała pozwanej o zmianie miejsca zamieszkania. Bez wątplenia w podanych powyżej okolicznościach należało przyjąć, że pozwana dochowała należytej staranności przy wniesieniu pozwu jak i przy wszczęciu egzekucji, albowiem podała adres ujawniony w ewidencji PESEL oraz adres podany przez samą powódkę. Pozwana nie miała przy tym możliwości ustalenia adresu faktycznego miejsca zamieszkania, skoro nie został on ujawniony w żadnych ewidencjach i rejestrach państwowych, do których powódka miała dostęp. W tym stanie rzeczy, roszczenie w zakresie żądania zwrotu kosztów egzekucji, jakimi komornik obciążył powódkę postanowieniem z dnia 17 listopada 2015r., nie zasługuje na uwzględnienie z uwagi na niewykazanie przez powódkę przesłanek odpowiedzialności deliktowej w postaci bezprawnego i zawinionego działania.

Mając na uwadze wszystkie podniesione powyżej okoliczności, na mocy art. 405 k.c. i art. 410 k.c., Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki jedynie kwotę 580,25 zł z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Od tej kwoty – na mocy art. 481 § 1 i 2 k.c. – Sąd zasądził odsetki za opóźnienie od dnia następnego po dniu uprawomocnienia się wyroku w sprawie I 1 C 2242/15 tj. od dnia 23 lipca 2016r. do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie, na mocy art. 415 k.c. a contrario Sąd powództwo oddalił.

O kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 100 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804) i rozliczył koszty stosunkowo, uznając, że powódka wygrała niniejszą sprawę w 71 %, a pozwana w 29 %. Poniesione przez powódkę koszty stanowi opłata sądowa od pozwu w wysokości 41 zł, z czego powódce należy się od pozwanego kwota 29,11 zł. Z kolei pozwana poniosła koszty zastępstwa procesowego w wysokości 270 zł, z czego należy się jej od powódki kwota 78,30 zł. Po wzajemnym skompensowaniu należności należało zasądzić od powódki na rzecz pozwanej kwotę 49,19 zł.